

det
positive nej
til kvindelige præster

Flemming Frøkjær-Jensen

Flemming Frøkjær-Jensen

det
positive nej
til kvindelige præster

MENIGHEDSFAKULTETET

Århus 1985

i kommission hos Lohses Forlag

det
positive nej
til kvindelige præster

UDGIVER
Menighedsfakultetet
Katrinebjergvej 75
8200 Århus N

COPYRIGHT
Menighedsfakultetet samt forfatteren

SATS/TRYK
Tolstrups Trykkeri, Esbjerg

Printed in Denmark 1985

ISBN 87-564-0688-6

Forord

Spørgsmålet om kvinders adgang til kirkens hyrde- og lærerembede er i den seneste tid igen blusset op med voldsom styrke. Spørgsmålet har i en årrække nærmest været et tabu-emne, og derfor er det sundt og godt at dette spørgsmål igen kommer frem til offentlig debat. Men desværre har debatten ofte været ført på en sådan måde, at selve sagen nærmest har fortonet sig i et tågeslør af forskellige lidenskabeligt fremførte personspørgsmål og kirkepolitiske over- og undertoner. Kun få deltagere i debatten har belyst spørgsmålet om kvindelige præster ud fra kirkens eget fundament: Skrift og Bekendelse. Derfor er det ikke underligt, at mange er blevet forvirrede og nogle usikre ved at fastholde kirkens gamle holdning til dette spørgsmål.

Derfor er det en glæde for Menighedsfakultetet at udsende nærværende lille skrift med et positivt nej til kvindelige præster.

Sognepræst Flemming Frøkjær-Jensen havde i foråret 1985 en gæsteforelæsning på MF om dette emne. Der blev her givet saglig og eksegetisk velfunderet fremlægning af det bibelske materiale om dette spørgsmål. Vi bad Flemming Frøkjær-Jensen bearbejde stoffet med henblik på denne udgivelse. Vi håber og tror nemlig, at dette materiale kan være med til at skabe lidt større klarhed hos den, der er interesseret i også i dette spørgsmål at lade Skriftens vejledning være øverste norm for tanke, tro og virke.

Landssekretær ved MF

Leif Kristiansen

Indhold

FORORD

VISIONEN	5
GUDS ORDNING I ÆGTESKABET.....	7
GUDS ORDNING I MENIGHEDEN	8
Vort billede af menigheden	9
Den bibelske model.....	10
En større byrde.....	12
Sammenfatning.....	14
EKSEGESEN	14
1. Tim. 2, 11-15	15
Vers 11	15
Vers 12	16
Vers 13	17
Vers 14	18
1. Kor. 14, 34-38.....	20
Vers 34 og 36	20
Vers 35	22
Vers 37	23
BEGREBET TIDSBESTEMTHED.....	23
1. princip.....	25
2. princip.....	25
3. princip.....	25
4. princip.....	26
5. princip.....	26
1. Kor. 11, 2-16.....	27
Tekster om slaveriet	30
KONKLUSION	31

Visionen

Det er vigtigt med det samme at gøre sig klart, at hele dette spørgsmål om kvindelige præster ikke er et isoleret detailspørgsmål. Det er et led i en stor og vidunderlig sammenhæng, en bibelsk sammenhæng, som vel er en hemmelighed for det naturlige menneske, men som Gud har talt klart om i Den hellige Skrift: nemlig det gudgivne rette forhold mellem mand og kvinde i hjem og menighed. Her i hele denne sammenhæng hører dette spørgsmål hjemme og kan derfor ikke behandles løsrevet fra, hvad Gud har sagt om dette forhold. Derfor vil vi nu først ridse dette bibelske syn op.

Der er to bærende grundtanker, som går gennem hele det bibelske materiale, når det gælder Skriftens syn på forholdet mellem mand og kvinde.

Den første grundtanke går ud på, at der helt klart råder ligeværd mellem mand og kvinde og det på alle planer. De er lige meget værd i Guds øjne. Han holder lige meget af dem og har i lige høj grad brug for dem i sin tjeneste. Derfor hedder det allerede i skabelsesberetningen 1. Mos. 1,27: »Og Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem.» Begge er altså på lige fod og i lige høj grad skabt i Guds billede. Og som en selvfølgelig konsekvens lyder til både manden og kvinden befalingen om at gøre sig til herre over jorden og herske over al skabningens vrimmel. Begge skal således på lige fod udøve nyttigt kulturarbejde. I Det nye Testamente er det klassiske ord Gal. 3,28: »Her er ikke forskel på jøde og græker, træl og fri, mand og kvinde; thi alle er I én i Kristus Jesus». Ordet taler ikke om enighed, men, som der står, om enhed i Kristus, en enhed, der indebærer ligeværd i Guds øjne.

Og den virkelighed, der hedder mands og kvindes ligeværd over for Gud, gøres der alvor af i Det nye Testamente. I modsætning til det, man var vant til i den datidige jødedom, tog begge køn således ligeligt del i menighedslivet. Begge parter var tilstede ved gudstjenesterne, og vi hører i 1. Kor. 11,5, at også kvinderne tog aktivt del, både når det gjaldt offentlig bøn og det at bringe et profetisk vidnesbyrd. Begge dele var utænkeligt i jødisk sammenhæng på den tid. Vi hører også, at kvinder kunne udøve en diakonal tjeneste. Det siges direkte i 1. Tim. 3,11. Og at der ikke bare er tale om noget blot og bart formelt fremgår af Rom. 16,1-2, hvor Paulus anbefaler Romermenigheden Føbe, »vor søster, der er menighedstjenerinde i Kenkreæ», som han udtrykte det. En længere

række af kvinder nævnes for øvrigt også i Rom. 16 blandt dem, Paulus hilser, og som må have været aktive i menigheden. Vi hører i Tit. 2,3-4, at ældre kvinder er kaldet til en undervisende gerning over for yngre kvinder. Om Evodia og Syntyke skriver Paulus i Fil. 4,3, at »de har stridt sammen med mig i arbejdet for evangeliet, de såvel som Klemens og mine andre medarbejdere, hvis navne står i livets bog.»

Det, vi møder her hos Paulus, er en praksis, som springer direkte ud af og er i tydelig overensstemmelse med, hvad Jesus selv gjorde. Vi hører om kvinder, der var faste medlemmer af discipelflokken. De var med blandt dem, Jesus underviste og oplærte, og de tjente ham både ved deres praktiske gøremål og ved deres vidnesbyrd om ham. Det er Jesu egen revolutionerende holdning til kvinden, som helt klart har været bestemmende for det, der blev praksis i den første menighed.

Det er altså sammen et slående vidnesbyrd om, at det ikke er tomme ord, når Skriften lærer, at mand og kvinde har ligeværd. Det giver sig udslag både på det almindelige menneskelige plan, og når det gælder forholdet til Gud og livet i menigheden. Og vi kan konkludere, at der her er tale om noget, som ikke hører blot en bestemt tid til og ikke har gyldighed i dag. Nej, mands og kvindes ligeværd er begrundet både i skabelsen i Guds billede og i frelsen i Jesus Kristus. Det er altså noget stedsevarende, forankret i urokkelige kendsgerninger.

Den anden bærende grundtanke i det bibelske syn på det gudvilledede forhold mellem mand og kvinde er den, at ligeværd er ikke ensbetydende med ensbed, og at man har de samme funktioner at varetage. Nej, mand og kvinde har forskellig plads og funktion i hjem og menighed.

Og netop denne forskellighed er i høj grad spændende og fascinerende. For det er en dynamisk forskellighed, som sigter på fællesskab og supplerings. Guds tanke med mands og kvindes forskellige funktioner er ikke at fjerne dem fra hinanden i konkurrerende enheder. Nej, netop forskelligheden betyder, at de har brug for hinanden og er uundværlige for hinanden. Netop derved knyttes de tæt sammen, og deres fællesskab kan blive udgangspunkt for et samvirke fyldt af spændende og konstruktiv liv og rig velsignelse både i hjem og menighed. Det er af den grund, Gud har givet os ordninger for mands og kvindes liv og tjeneste. De ordninger står i livets tjeneste.

Guds ordning i ægteskabet

Vi nævner først en mands og en kvindes forskellige opgaver og funktioner i ægteskabet. Det er udtrykt med de to sammenhørende begreber: manden er kvindens hoved, og kvinden er kaldet til at underordne sig sin mand. Mest udførligt behandler Paulus dette grundlæggende forhold i Ef. 5,22-33. Her sammenligner Paulus mandens og hustruens indbyrdes forhold med Kristi forhold til menigheden og menighedens forhold til Kristus. Som Kristus er menighedens hoved, sådan skal manden være sin hustrus hoved. Kristus er det forbillede, han skal efterligne i den opgave, han har fået betroet: at være sin hustrus hoved. Så er vi med det samme klar over, at dette udelukker al selvished og herskesyge og forsøg på at dominere og udnytte situationen til egen fordel. Nej, der er tale om en tjeneste, der kun kan udøves i selvhengivende kærlighed. Det er mandens opgave at være den ledende. Men Kristus viser ham, at det er en tjeneste og en tjeneste, der indebærer at være den ledende i kærlighed og offervilje. Han har ansvar for sin hustrus velfærd og trivsel. Han er den ansvarlige for, at hjemmet er et godt sted at være, hvor hans hustru og børn kan trives. Gud vil kræve ham til regnskab for, at han på ret vis er sin hustrus hoved. Det kan han kun være ved at lære af Kristus og efterligne ham i hans forhold til kirken, som jo er Kristi brud.

Og omvendt gælder det, at når hustruen kaldes til at underordne sig sin mand, så er der ikke tale om nogen form for nedværdigende underkastelse. For sådan er det jo ikke, at kirken underordner sig Kristus. Nej, der er tale om en frivillig underordnen sig under Kristus, han, som kun vil ét: sin menigheds vel, dens evige bedste. Det er til kirkens eget bedste, at den underordner sig Kristus. På samme måde er det, at Gud vil, at en kvinde skal underordne sig sin mand. Med taknemmelighed kan hun gå ind under den ordning, at han er hendes hoved, og lade ham udøve denne kærlighedens tjenestefunktion: at være den ledende i at udøve omsorg og tage ansvar.

Det andet hovedsted er Paulus' ord i 1. Kor. 11,3: »Men det vil jeg, I skal vide, at Kristus er enhver mands hoved; og manden er kvindens hoved; og Gud er Kristi hoved.» Ordene her bekræfter, at der hverken er noget nedværdigende i eller nogen form for undertrykkelse i, at manden er kvindens hoved. For også om Kristus står der, at han har Gud til sit hoved, og det er der ikke noget nedværdigende i for Guds Søn. Og desuden står der, at manden skal udøve sin opgave som den, der for sit eget vedkommende har Kristus til sit hoved. Det indebærer, at han i ét og

alt må være bestemt af Kristi godhed og kærlighed, når han udøver sin tjeneste.

Og lad os med det samme slå fast, at dette bestemte forhold mellem mand og hustru er lige så gyldigt og forpligtende i dag, som da ordene i sin tid blev skrevet ned og sendt til menighederne. I 1. Kor. 11 fremgår det, at begrundelsen går tilbage til skabelsen. Der er altså tale om et gudvillet forhold mellem mand og kvinde, der har været gældende siden skabelsen, og som altid vil stå ved magt. Og i Ef. 5 er dette forhold mellem mand og kvinde begrundet i og båret af det grundlæggende forhold mellem Kristus og kirken. Ægteskabet skal være som en afglans af det forhold, der råder mellem Kristus og hans menighed. Vi kan derfor fastslå, at ligesom Skriftens lære om mands og kvindes ligeværd er noget, som gælder til alle tider, sådan også med dette, at manden er sin hustrus hoved, og at hustruen skal underordne sig sin mand.

Guds ordning i menigheden

Og nu kommer vi så til det, der i denne forbindelse er afgørende: det er den bibelske kendsgerning, at dette forhold mellem mand og kvinde, der gælder i ægteskabet, det skal efter Guds vilje afspejle sig i menigheden. Også her gælder det, at det er manden, Gud har pålagt den ledende funktion. Heller ikke i menigheden skal kvinden være den, som overtager lederansvaret som menighedens hyrde og lærer. Lige så lidt som en kvinde skal være sin mands hoved, skal hun være menighedens hyrde og lærer.

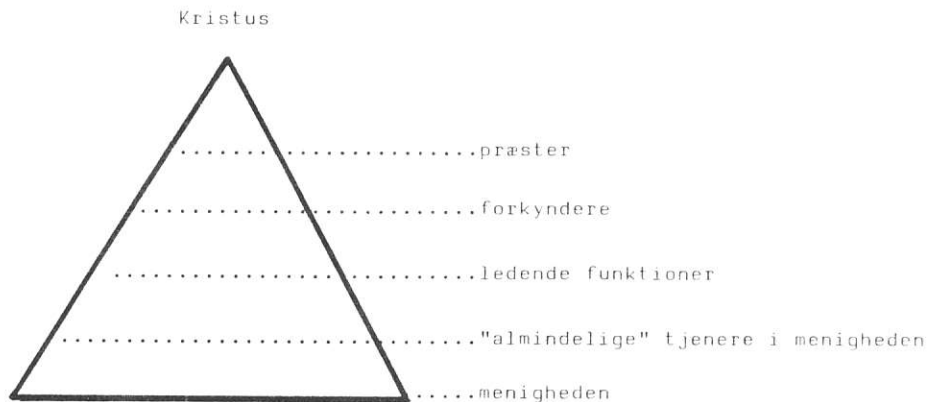
For menigheden er at betragte som Guds storfamilie. Vi har allerede i Ef. 5 konstateret den nære sammenhæng mellem ægteskabet og menigheden. Ægteskabet skal være som en afspejling af Kristi forhold til menigheden. I 1. Timoteusbrev, hvor hovedemnet jo netop er menigheden og de forskellige tjenester i menigheden, skriver Paulus sådan til Timoteus om, hvorfor han har skrevet dette brev: »Skønt jeg håber snart selv at komme, skriver jeg dette til dig, for at du, dersom det trækker ud

med mit komme, skal vide, hvordan man bør færdes i Guds hus, som jo er den levende Guds kirke, sandhedens søjle og grundvold» (3,14-15). Ja, menigheden er, som Paulus her skriver, Guds hus — dvs. Guds familie. Og Gud vil, at også i hans storfamilie skal det gudgivne forhold mellem mand og kvinde afspejle sig. Heller ikke i dette hjem er en kvinde sat til at være i hufaderens sted. Det kommer helt klart frem i de to hovedord i 1. Kor. 14 og 1. Tim. 2, som vi siden hen skal se udførligt på. Det er også baggrunden for, at Paulus i sin beskrivelse af en ret tilsynsmand i Guds menighed, skriver sådan: »En mand, som styrer sit hus godt, og som på fuldt værdig måde holder sine børn til lydighed; (dersom en mand ikke forstår at styre sit eget hus, hvordan skulle han da kunne sørge for Guds menighed?) (1. Tim. 3,4-5).

Også når det gælder dette aspekt med lederansvaret i menigheden, er Paulus i tydelig overensstemmelse med Jesus. Herren selv udvalgte 12 mænd til at være hans apostle, kirkens grundlæggende ledere. På den måde markerer Jesus, at selv om han på mange måder bruger mænd og kvinder på lige fod som sine vidner, så er der altså opgaver, som han kun pålægger mænd at udføre.

VORT BILLEDE AF MENIGHEDEN

Men lad os nu springe frem til vor egen situation som kirke og menighed her i Danmark. Hvis vi et øjeblik skal tænke situationen igennem og se på, hvordan vi har indrettet os her hos os, så tror jeg, at den almindeligste måde at anskue det på er at forestille sig menigheden og dens tjenester som en pyramide. Billedet af en pyramide er den skabelon, der uvilkårligt melder sig for vort indre blik.

Nederst i pyramiden har vi de jævne almindelige kristne, der samles i kirke og missionshus.

Vi går opad til næste lag. Her møder vi folk, som har påtaget sig en eller anden tjeneste i menigheden. Det kan være f.eks. søndagsskolemedarbejdere og kaffebryggere — kormedarbejdere og dem, der arbejder med missionskredse — ledere i ungdomsarbejdet osv.

Vi går et trin højere op til de lidt mere ærefulde poster. Der har vi samfundsbestyrelsesmedlemmer og menighedsrådsmedlemmer.

Og nu nærmer vi os toppen i pyramiden. På det næstøverste plan har vi så dem, der har en forkyndende tjeneste i menighedens forsamling. Det kan være indremissionærer og andre, som man kalder måske mere lejlighedsvist til at forkynde Guds ord, når menigheden kommer sammen.

Og øverst oppe har vi så sognets præst. Det er den åndelige topplacering i menigheden. Men naturligvis: over både præsten og alle de andre står Kristus, menighedens Herre.

Hvor hører nu kvinderne hjemme i hele denne pyramide? Mange vil mene, at Bibelens nej til kvindelige præster må betyde, at så hører de til i de underste lag. De når kun et lille stykke op over bundplanet. Men toppen er forbeholdt mændene. Det er dem som alene når til tops i menigheden. For det er jo, som Paulus siger i 1. Tim. 2,12: »men at optræde som lærer tillader jeg ikke en kvinde.» Så vi er jo nødsaget til at håndhæve det her. Det er ikke til at komme udenom, hvis vi vil holde fast ved, hvad der står.

Men se, hvis vi bruger denne pyramidetænkning, så bliver det hele ærlig talt noget pinligt. Det bliver pinligt for den bibeltro kristne, som føler sig kaldet til at tage Guds ord alvorligt. Og det er lige pinligt, enten man er kvinde eller mand. Man kvier sig ved at skulle håndhæve hele det her system! Ikke sandt, hvis virkelig mand og kvinde er lige meget værd, hvorfor kan kvinden så ikke nå til tops i menigheden? Hvad skal vi stille op med det her?

Vi skal være bibeltro. Og det vil i denne sammenhæng sige: vi skal kassere hele denne pyramidetænkning. Det er ikke andet end et stykke ren og skær verdslig tankegang. Sådan er det, man tænker her i verden. Man tænker i pyramider, hvor det gælder om at komme til tops og få de store lønninger eller, hvad det nu er, som vinker og glimter deroppe i toppen af pyramiden!

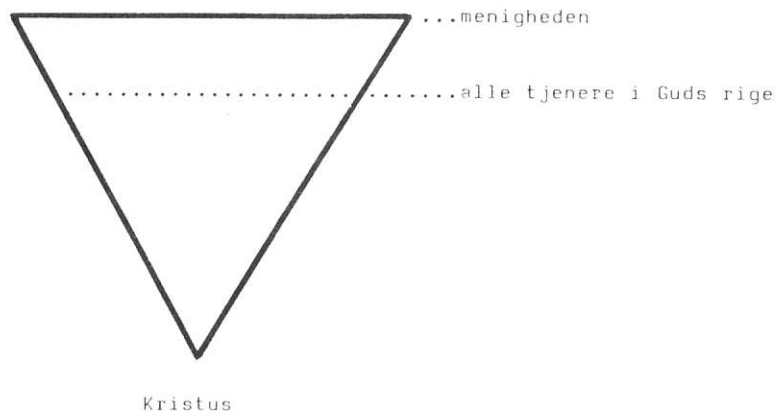
DEN BIBELSKE MODEL

Vender vi os derimod til Skriften, så skifter billedet og skifter totalt.

Hele pyramidetænkningen styrtes omkuld, og der vendes op og ned på det hele. Det fremgår tydeligt af, hvad Jesus sagde skærtorsdag aften til sine disciple: »Der opstod også en ordstrid iblandt dem om, hvem af dem der skulle regnes for den største. Da sagde han til dem: 'Folkenes konger hersker over dem, og de, der har magten over dem, lader sig kalde 'velgørere'. Sådan skal I ikke være; men den ældste iblandt jer skal være som den yngste, og føreren som den, der tjener. Thi hvem er størst: den, som sidder til bords, eller den, som tjener? Er det ikke den, som sidder til bords? Men jeg er iblandt jer som den, der tjener'» (Luk. 22,24-27).

De ord siger klart, at i Jesu menighed er det helt anderledes end i denne verden. I Jesu menighed findes der ingen ærespladser, som skaffer os anseelse og hæver os op over vore brødre. I Jesu menighed findes der heller ikke nogen herskerstilling, hvor man kan få afløb for sin trang til at herske og kommandere og mærke sin indflydelse. Nej, I Jesu menighed er vi alle tjenere for vore brødre. Det gælder også dem, der er kaldet til at lede og udøve myndighed. Jesus siger, at føreren skal være som den, der tjener. Jesus siger altså ikke, at der slet ikke skal være nogen fører i menigheden, men han siger, at føreren skal være som den, der tjener. Og se, de ord får konsekvenser for hele vort syn på menigheden og de forskellige tjenester i menigheden.

Lad os nu se på den bibelske model af menigheden:

Øverst oppe er menigheden. Den hører ikke til på bundplanet. Nej, menigheden er Kristi elskede brud, og det er den, det hele drejer sig om. Og den menighed, der er sat så højt, er ikke bare »eliten«, dem med det

rige åndelige liv og den store indsigt i Guds ord. Nej, det er alle, som tilhører Jesus, hvad enten de er enfoldige eller begavede, svage eller stærke, vanskelige eller tiltalende. Det er menigheden i hele sin bredde.

Det er denne menigheds liv og vækst, alt drejer sig om. Der er for det første den indre vækst: at hver enkelt i menigheden hjælpes til et dybere kendskab til Jesus, grundfæstes i hans kærlighed og vokser i erkendelsen af evangeliet og i åndelig klarhed. Og så den ydre vækst: at flere lægges til, så menigheden vokser i omfang.

Lige under menigheden står så alle Guds tjenere. Og Guds ord siger, at Gud har en tjeneste til alle, som er kommet med i hans rige. Det er meningen, at hvert eneste af hans børn skal være medarbejder i menigheden. Og alle de forskellige former for arbejde og tjeneste i menigheden har sammenhæng med det store formål, at menigheden skal være inde i en åndelig vækst.

Og ingen står over andre. Vi befinder os ikke på forskellige planer. Nej, alle står vi skulder ved skulder. Ingen er herre over menigheden. Som Jesus siger, er vi alle tjenere, intet andet. Og ingen har særlige ærespladser, der hæver en op over andre. Alle er vi på hver vores måde med til at bære Guds menighed. Og at bære vil altid være forbundet med, at der lægges en tyngde på en, og at man må bringe ofre. For hver eneste af Guds tjenere vil erfare, at tjenesten er ikke en vej til ære og personlig vinding.

EN STØRRE BYRDE

Men der er nogle steder, hvor tyngden er særlig stor, så de, der bærer, kan rive hænderne til blods og få værkende skuldre. Hvor er det? Det er først og fremmest der, hvor man som menighedens lærer og hyrde får overdraget ansvaret for menighedens liv og vækst gennem forkyndelsen i menighedens offentlige forsamling og den sjælesorg, som ligger i forlængelse af forkyndelsen.

Det indebærer et stærkt kald og en uomgængelig forpligtelse til stadig fordybelse og granskning i Den hellige Skrift. For ansvaret som lærer i menigheden er stort og krævende. Det er ikke for ingenting, at Paulus taler om »det slidsomme arbejde med forkyndelse og lærergerning« (1. Tim. 5,17).

Det indebærer også, at man skal påtage sig de vanskeligste samtaler, når det gælder Guds tugtende gerning over for dem, som er ved at vige ud af spor. Det er menighedens hyrder og lærere, der også skal gå de tungeste skridt, når der skal bringes trøstens ord til dem, der er ramt af sorg.

Det er dem, der på en særlig måde står for skud fra denne verden. Lige fra oldkirkens dage og til i dag har det især været menighedens ledere, der måtte betale en dyr pris. Der er også i dag steder i verden, hvor det kræver ens blod. Lad os ikke glemme, at Jesus har vist os, at en god hyrde må være villig til at bringe ofre — ja, i givet fald efterfølge ham, der i 1. Peters brev kaldes overhyrden, ved at sætte livet til for fårene.

Og nu siger Guds ord til os: Dér, hvor byrden er sværest og gnaver mest, dér, hvor risikoen og omkostningerne er størst, dér skal I mænd stå! Det er jer, som skal tage skrubbet; det, der på særlig måde gør sindet træet og slider på kræfterne, skal I påtage jer.

Det er som i ægteskabet, hvor det er til manden, de ord lyder om at elske som Kristus, der »elskede kirken og gav sig selv hen for den» (Ef. 5,25). Jo, det er manden, der skal tage den drøjeste tårn.

Det er på grund af Guds omsorg for kvinden, at Gud sætter mændene til at være sin menigheds hyrder og lærere. Det er ikke et privilegium, der formenes kvinden adgang til, men et belastende ansvar, Gud fritager hende for. Det gør Gud ikke, fordi han ikke agter at gøre brug af kvinder i sin tjeneste, men fordi han har andre opgaver til hende end netop det, der tynger mest. Det venter Gud ikke utak for! Lad os ikke glemme, hvad Gud selv har sagt os gennem de ord i Jak. 3,1: »Mine brødre! ikke mange af jer må søge at blive lærere. I skal vide, at vi får en desto strengere dom.»

Men lad os gøre billedet af menigheden færdigt. Øverst står, som vi har set, menigheden. Under menigheden står de forskellige tjenere, der hver på sin plads skal være med til at fremme menighedens liv og vækst.

Her oplever mænd og kvinder det frugtbare fællesskab og samvirke i respekt og taknemmelighed for hinandens tjeneste i menigheden. Her står side ved side præster og børnearbejdere — kordirigenter og kaffebryggere — missionskredsledere og menighedsrådsmedlemmer.

Og hvad er det så, der er under os, og som bærer både os og menigheden? Det er Kristus, menighedens herre. Han ydmygede sig selv. Han valgte ikke pladsen i toppen af en pyramide. Nej, han »ydmygede sig selv og blev lydig til døden, ja, døden på et kors» (Fil. 2,8). Der er en dybde i Kristi lidelse og frivillige fornedrelse for os, der kan bære os. Alle er vi båret af den samme klippe: Jesus, der ydmygede sig selv for sin menigheds skyld, ofrede alt for at give os alt og fremstille os som hellige og dadelfrie for sit åsyn (Ef. 5,27).

Den, som har ydmyget sig mest og båret mest, er Kristus, menighedens klippe. Han beder ingen om at bringe det offer, han har bragt, men han

beder nogle af mændene i sin menighed om at stille sig der, hvor byrden tynger mest og gnaver hårdets.

SAMMENFATNING

Hvad siger nu hele dette bibelske billede af menigheden os, når vi tænker på spørgsmålet om kvindelige præster? Det siger os, at så længe vi tænker i pyramidebaner om præstegerningen, hvor det at være hyrde og lærer i menigheden er et spørgsmål om på en eller anden måde at stige til vejrs og komme til tops, så misforstår vi alt. Da ser vi overhovedet ikke, hvad det drejer sig om. Det drejer sig ikke om at forholde kvinden en plads i toppen eller noget i den retning. Nej, det drejer sig om, at Gud viser omsorg for kvinden ved at skåne hende for en opgave i menigheden, hvorom hans ord siger: »ikke mange af jer må søge at blive lærere. I skal vide, at vi får en desto strengere dom.»

Hverken mand eller kvinde har nogen som helst grund til at føle sig pinlig berørt ved at fremholde og gå ind under den bibelske ordning, at det er manden, Gud har lagt den opgave på at være hyrde og lærer i menigheden med alt, hvad det kræver. Lige så lidt som der er noget som helst nedværdigende eller undertrykkende i, at det er manden, som i ægteskabet er kvindens hoved, lige så lidt er der noget som helst nedværdigende eller undertrykkende i, at det er manden, som er sat til at være menighedens hyrde og lærer. Begge dele er Guds gode ordninger, som vi med stor frimodighed skal holde frem og leve i.

Overalt, hvor der leves bibelsk i ægteskab og i menighed, så der er den rette bibelske fordeling af opgaverne, dér vil det vise sig, at det bliver til velsignelse og ægte opbyggelse. Men omvendt kan man ikke forvente nogen velsignelse ved hverken i ægteskabet eller i menigheden at gøre det, som Luther netop i denne forbindelse kalder at »gøre indgreb i fremmed embede».

Eksegesen

De to bibelske hovedsteder, hvor vi direkte udtalt møder et nej til, at kvinder skal være menighedens lærere og hyrder, er 1. Tim. 2,11-15 og 1. Kor. 14,34-38.

1. TIM. 2,11-15

Vi vil først se på stedet fra 1. Tim.:

11 Kvinderne bør i stilhed tage mod belæring og underordne sig i alle måder; <i>Ef. 5,22.</i> 12 men at optræde som lærer tillader jeg ikke en kvinde, ikke heller at byde over sin mand, men hun skal leve i stilhed. <i>1 Kor. 14,34.</i> 13 Thi Adam blev skabt først, derefter Eva; <i>1 Mos. 2,18.22. 1 Kor. 11,8.</i>	14 og det var ikke Adam, som blev bedraget, men kvinden blev bedraget og faldt i overtrædelse. <i>1 Mos. 3,6. 2 Kor. 11,3.</i> 15 Men hun skal frelses under opfyldelse af sit moderkald – hvis de da holder fast ved tro og kærlighed og hellighed med ærbarhed.

Først skal vi gøre os sammenhængen klar. Vi er i disse vers til gudstjeneste. Og Paulus giver forskrifter for, hvordan mænd og kvinder skal forholde sig, når menigheden kommer sammen til den fælles gudstjeneste. Der er altså tale om samvær, hvor både voksne mænd og voksne kvinder er til stede.

Vi lægger mærke til, at Paulus forudsætter, at både mænd og kvinder tager del i den offentlige bøn. I vers 8-10 giver han jo både mænd og kvinder anvisning på, hvordan de gør det på en ret måde.

I vers 11-15 udvides perspektivet. Nu giver Paulus Timoteus instrukser om, hvorvidt det er tilladt kvinder at være lærere i menighedens forsamling. Det var åbenbart også dengang et spørgsmål, som ikke uden videre gav sig selv, men krævede apostolsk vejledning. Sagen kan ikke stilles så firkantet op, at i dag i det 20. århundrede er det et problem med Skriftens nej til kvindelige præster, men på Paulus' tid var det naturligvis ikke noget problem. Da gav det sig af sig selv, at det kunne en kvinde ikke være! Nej, så enkelt er det ikke. Det var helt tydeligt nødvendigt med korregerende apostolsk vejledning i hele dette spørgsmål.

Vers 11

Og instruksenen er klar. Paulus siger nej til en kvindelig lærergerning i menighedens forsamling, hvor mænd og kvinder samles for i fællesskab at holde gudstjeneste. Det siges først indirekte i v. 11, hvor Paulus viser os, hvordan en kvinde skal forholde sig, når menigheden forsamles. De skal »i stilhed tage mod belæring og underordne sig i alle måder.«

Lad os nu se på de enkelte ord i dette vers. Ordet stilhed – hesuchia – er et meget positivt ord. Det betyder ikke kun, at man skal tie stille. Nej, der er i det også betydningen: lytten og lydhørhed, den villige ånd, der lader sig belære.

Ordet er, som sammenhængen viser, ikke ment som et absolut taleforbud. Paulus har jo lige sagt, at både mænd og kvinder på lige fod kan lede den offentlige bøn ved gudstjenesten. Og vi har tidligere nævnt, at ifølge 1. Kor. 11,5 tillader Paulus også, at kvinder kan komme med et profetisk vidnesbyrd ved gudstjenesten. Nej, det Paulus siger nej til, er, at en kvinde tager til orde på en sådan måde, at hun krænker og tilsidesætter den ordening, Gud har givet. Det, hun ikke skal, er altså at tage til orde på en sådan måde, at det er et brud med selve den skaberordening, der gælder mands og kvindes forhold i hjem og menighed: at manden er kvindens hoved, og kvinden skal underordne sig, altså gå ind under den ordening, at Gud har overdraget ledelsens ansvar til manden.

Og det er netop et sådant brud på skaberordeningen, der sker, når en kvinde optræder som lærer for menigheden. Det viser Paulus i v. 12.

Men inden vi ser på det vers, skal vi lægge mærke til endnu et ord i v. 11, nemlig ordet *manthanêta* (tage imod belæring). Ordet står i imperativ (bydemåde). Der er altså ikke tale om en uforpligtende henstilling, men om en befaling. Og den går ud på, at en kvinde i menighedens forsamling skal lade sig belære, tage imod belæring. Et overraskende og revolutionerende ord hørt med jødiske øren! For i Paulus' samtid sagde de jødiske lærde nej til, at en kvinde skulle undervises og oplæres i Skriften. Det var kun mændene, som skulle det.

Det brød Jesus på afgørende vis med, da han tog også kvinder til disciple og lærte dem på lige fod med manden. Og Paulus følger her som altid i Mesterens spor.

Når kvinden ligesom manden skal oplæres, så er det, fordi heller ikke hun bare er henvist til en passiv, uforpligtet stilling i menigheden. Hun skal på mange felter og i flere sammenhænge række Guds ord videre til andre, og hun har derfor brug for at blive oplært i Guds ord. Lad os som eks. blot nævne Tit. 2,3-4, hvor Paulus kalder ældre modne kvinder til at udøve en lærergerning over for unge kvinder.

Vers 12

Hvad Paulus har sagt indirekte i v. 11, siger han nu direkte i v. 12. Det drejer sig om et forbud: *ouk epitrepô* — jeg tillader ikke. Man har søgt at svække dette forbud ved at henvise til, at Paulus bruger 1. person »jeg»: »jeg tillader ikke». Men det gør ingen forskel, om han bruger 1. person eller som i 1. Kor. 14,34 havde benyttet sig af 3. person: det er ikke tilladt. Her er det lærerigt at læse Gal. 5. Gennem hele dette lidenskabelige kapitel bruger Paulus uafladeligt ordet jeg. Men som Paulus har fast-

slået i det 1. kapitel, så taler han som apostel på Kristi vegne med absolut myndighed. Iøvrigt ser vi også, hvordan Paulus flere steder veksler mellem 1. og 3. person, uden det gør nogen forskel (se f.eks. Rom. 12). Når Paulus skriver »jeg tillader ikke«, så er det altså ikke som privatperson, han skriver, men som apostel, der nu giver videre, hvad han selv har modtaget fra Herren ved Ånden, og som menigheden må rette sig efter.

Det, der siges nej til, er, at kvinden optræder som lærer. Ordet *didaskalos* (lærer) og *didáskein* (at lære, undervise) går tilbage til Jesus selv. Ordene bruges om ham. Der står i Luk. 4,15: »Og han lærte i deres synagoger og blev prist af alle.« Og som et eksempel på Jesu lærergerning skildres så det, som skete i synagogen i Nazaret, hvor Jesus læste op af Skriften og med myndighed udlagde det for dem, som var tilstede.

Det er også i dag, hvad der ligger i ordet *didáskein*, at lære. Det er ud fra Skriften at give den kristne lære videre til menigheden med myndighed. Det at være lærer er, som det tydeligt fremgår af dette vers i 1. Tim. 2,12, uløseligt forbundet med at udøve myndighed. Man kan ikke være lærer i menigheden, uden man dermed også udøver myndighed over de tilstedeværende. Man kunne det ikke på Paulus' tid, og man kan det ikke i dag.

En lærer i menigheden taler jo på Kristi vegne et myndigt ord ud fra Skriften, som alle må gå ind under. Derfor skriver Paulus også i Tit. 2,15 denne opfordring til Titus: »Tal således, og forman og irettesæt med al myndighed. Lad ingen ringeagte dig!« Og derfor står der i Hebr. 13,17 denne opfordring til hele menigheden: »Lyd jeres vejledere og ret jer efter dem; thi de våger over jeres sjæle som de, der engang skal gøre regnskab«.

Og netop her er vi ved selve kernepunktet, det, som gør, at en kvinde ikke kan påtage sig den offentlige lærergerning i menighedens forsamling. Det er, fordi hun derved ikke undgår »*authenteín andrós*« (udøve autoritet over manden), optræde som var hun mandens hoved, dvs. træde ud af den gudvilledede ordning, som også i menigheden gælder i forholdet mand—kvinde. Bemærk, at der på grundsproget ikke som i den danske oversættelse står: »byder over SIN mand«, men helt ubestemt: byder over mand. Det er selve kategorien mand, der her skal fremhæves, ikke specielt begrebet ægteemand. For Guds skaberordning, der ikke tillader en kvinde at byde over manden, er fælles for både ægteskabet og menigheden, gifte såvel som ugifte.

Vers 13

I v. 13-14 påviser Paulus, at der er dækning i Skriften for dette nej

til, at en kvinde kunne udøve myndighed over manden. Gud har selv givet det til kende i 1. Mosebog. I v. 13 henviser Paulus til 1. Mos. kap. 2. Her er der tale om det indbyrdes forhold mellem manden og kvinden. Paulus gør her opmærksom på, at det var Adam som blev skabt først og derefter Eva.

Folk, der ikke er fortrolig med bibelsk tankegang, har naturligvis gjort sig lystige over dette argument og sagt, at så kunne man lige så godt sige, at dyrene er herre over mennesket, for de blev skabt før mennesket. Men sagen er, at enhver jødisk læser af Paulus' ord vil være fortrolig med, at det, Paulus her henviser til, er den førstefødte søns stilling, hans førstefødselsret (jvf. 1. Mos. 25,31-34).

Den førstefødte søn er den, som ved faderens død bliver familiens hoved. Han har nu ansvaret for familien. Og han er også den, der skal være husets præst, den, der har ansvaret for gudsdyrkelsen og det åndelige liv i hjemmet. Det er for øvrigt det samme udtryk, Paulus overfører på Kristus i Kol. 1,15-18. Når han der taler om Kristus som den førstefødte, er det for at fastslå hans autoritative stilling.

Det er på baggrund af denne bibelske tanke om førstefødselsretten inden for en familie, at vi må forstå Paulus' ord i v. 13. Ved at skabe manden først og ikke skabe mand og kvinde samtidig har Gud tilkendegivet noget om deres indbyrdes forhold, som har blivende betydning og gyldighed.

Og at Paulus her er i nøjeste harmoni med 1. Mos. 2 fremgår af den kendsgerning, at da Gud skabte kvinden, førte Gud hende hen til manden, for at han også skulle give kvinden navn. Og igen står vi over for en bibelsk virkelighed, som en nutidslæser let overser: at det at give navn har en bestemt betydning. Denne handling betyder, at man har den ledende rolle over for den, man giver navn. Det gentager sig iøvrigt også efter syndefaldet, hvor Adam på ny navngiver sin hustru og nu kalder hende Eva.

Vers 14

I v. 14 argumenterer Paulus ud fra det 3. kap. i 1. Mosebog, syndefaldskapitlet. Igen har man søgt at komme Paulus' ord til livs ved at henvise dem til det absurde. Man tolker v. 14, som om Paulus vil sige, at alle kvinder er lettroende og ganske uegnede til at udøve lærergerning. Hun lod sig jo bedrage af slangen, så enhver kan se, at hun duer ikke til noget, der kræver omløb og omtanke!

En sådan tolkning dementeres af den holdning, Paulus indtager til kvinder i menigheden. Tænk blot på hans respekt for en kvinde som

Priscilla, hans udstrakte brug af kvindelige medarbejdere, hans værdsættelse af den undervisning i troens sandheder, Timoteus har fået af sin mor og mormor, hans ord i Tit. 2,3-4 om, at ældre kvinder skal undervise yngre kvinder. Det og meget mere udelukker en sådan diskriminerende tolkning af Paulus' ord.

Nej, det er ikke sådan, at Paulus' ord om, at kvinden blev bedraget, er et ord, som er beregnet på at nedvurdere kvinden. Det er snarere modsat: Paulus undskylder her kvinden. Hun blev kun bedraget. Det var anderledes med Adam. Han blev ikke bedraget. Han syndede med åbne øjne! Det er manden, der er den virkelige ansvarlige. Han har det tyngende ansvar for syndefaldets katastrofe.

Det er, som Paulus har sagt både i Rom. 5 og 1. Kor. 15: Adam er den, som må bære skylden og ansvaret for det, der skete den dag i haven, da slægten faldt i sin stamfader Adam. For som den, der blev skabt først, er det ham, der var udpeget af Gud til at være den ledende, den, der skulle være præst for den ægteskabelige enhed, det første menneskepar udgjorde. Derfor var det også ham, Gud henvendte sig til efter faldet og holdt ansvarlig. »Da kaldte Gud HERREN på Adam og råbte: 'Hvor er du?'» (1. Mos. 3,9). Og så går Gud i rette med Adam. For han er sin hustrus hoved. Til ham har Gud betroet sin befaling (1. Mos. 2,16-17). Han skulle have vidst bedre, da han lyttede til sin hustrus tale og spiste af frugten. Han kunne ikke undskylde sig med, at han var blevet bedraget. Nej, han vidste, hvad han gjorde og skulle have levet op til det ansvar, det er at være sin hustrus hoved.

Det er hele dette hændelsesforløb, Paulus henviser til i dette vers fra 1. Tim., idet han forudsætter syndefaldskapitlet fra 1. Mos. kendt og forstået af Timoteus. Også syndefaldsberetningen fremstiller således Adam som den, der er sin hustrus hoved. Det er det, som er selve pointen.

Det, Paulus vil have frem her i 1. Tim. 2,13-14, er altså, at Skriften, Det gamle Testamente, tydeligt lærer, at Gud har givet manden den opgave at være kvindens hoved, og at han derfor kalder kvinden til at underordne sig, dvs. gå ind under denne skaberordning. Denne ordning, vil Paulus sige, må derfor ikke omstødes af os. Den er jo givet os af Gud selv.

Men det er netop det, som sker, hvis en kvinde bliver lærer i Guds menighed. Da undgår hun ikke at komme i konflikt med Guds klare vilje angående det rette forhold mellem mand og kvinde i hjem og menighed. For at være lærer for Guds menighed er ifølge Paulus' ord ensbetydende med »at byde over manden».

Og spørgsmålet trænger sig på: var indholdet af disse kapitler fra 1.

Mosebog gyldige og forpligtende på Adams tid og på Paulus' tid, hvordan er det da muligt at anføre troværdige grunde for, at ordene pludselig ikke skulle være gyldige i dag og iblandt os?

1. KOR. 14, 34-38

er det andet hovedsted, når det gælder det at vurdere spørgsmålet om kvindelige præster i bibelsk belysning.

34 Ligesom i alle de helliges menigheder skal kvinderne tie i jeres menighedsforsamlinger; thi det tilstedes dem ikke at tale, men de skal underordne sig, som også loven siger.

1 Kor. 11,3. Ef. 5,22. 1 Pet. 3,1.

1 Mos. 3,16.

35 Er der noget, de ønsker oplyst, lad dem så spørge deres mænd hjemme; thi det er usømmeligt for en kvinde at tale i en menighedsforsamling.

1 Tim. 2,11 f.

36 Eller er det måske fra jer, Guds ord er gået ud? eller er det til jer alene, det er kommet?

37 Mener nogen, at han er profet eller har åndelig gave, så må han også indse, at hvad jeg skriver til jer, er påbud fra Herren.

2 Kor. 10,7.

1 Joh. 4,6.

38 Men er der nogen, der ikke anerkender det, så bliver han heller ikke anerkendt.

Vers 34 og 36

Vi lægger mærke til, at allerede i den første sætning er situationen angivet. Vi er til gudstjeneste. Der gives anvisning for, hvordan en kvinde skal forholde sig under gudstjenesten, når hele menigheden kommer sammen.

Der er altså tale om den samme situation som i 1. Tim. 2. I det hele taget er der en slående parallellitet mellem de to steder, hvilket gør det legitimt at lade dem belyse hinanden.

De indledende ord »Ligesom i alle de helliges menigheder« gør det med det samme klart, at her er der tale om et alment kristeligt bud. Det er altså ikke noget, der skyldes særlige faktorer i Korint. Det er ikke visse særlige lokale forhold, som danner baggrunden for dette taleforbud, så forbudet eventuelt kun har lokal rækkevidde. Det kan naturligvis gerne være, at det er lokale forhold, der gør det aktuelt og påkrævet at indskærpe forbudet, men det er ikke lokale forhold, der har givet anledning til dette taleforbud. Det gælder i Korint. Det gælder i Jerusalem. Det gælder i Efesus og Rom. Og var Paulus kommet til Spanien, hvad han ifølge Romerbrevet havde planer om, så ville han også have gjort denne ordning gældende der.

Det samme fremgår af v. 36: »Eller er det måske fra jer, Guds ord er gået ud? eller er det til jer alene, det er kommet?«. Paulus slår her korintterne koldt vand i blodet. De er kommet for højt op, hvis de tror, de

kan omforme kristendommen og Guds riges ordninger efter egen smag og forgodtbefindende. De er som alle andre menigheder blot et lille led i en traditionskæde. De har modtaget Guds ord og med det ord også alle de forpligtende ordninger, som gælder i kirkens liv. Det har de at modtage og bøje sig for uden at pille ved noget, der er under Guds ords myndighed. Og de skal give Guds ord uforandret videre til andre.

Vi er i samme situation i Den danske Folkekirke. Vi er ikke skabere af Guds ord og de ordninger, det ord rummer. Vi skylder det ord lydighed. Det gælder ikke kun de centrale dele af budskabet, som Paulus ridser op i næste kapitel, hvor han beskriver traditionen, dvs. overgivelsen, betroelsen af evangeliet. Nej, vi skylder også de dele i budskabet lydighed, som taler om de ordninger, Gud har givet os for kirkens liv, blandt andet altså også det, der er tale om her, at kvinden skal tie i en menighedsforsamling.

Men hvad ligger der nu i dette taleforbud? Der er ikke tale om et absolut forbud, altså et forbud, som udelukker enhver ytring. Paulus har jo i kap. 11,5 givet grønt lys for at kvinder både beder og profeterer i menighedssammenhæng.

Ordene tale og tie (laléa og sigáa) er forøvrigt de samme, der er brugt ovenfor om dem, som taler i tunger, og om profeter. Heller ikke dér er der tale om et absolut forbud mod enhver ytring. De kan jo godt tie med respektive tungetale og profeti og så være med i bøn og sang, som der jo tales om i v. 26.

På samme måde er det med kvinderne ved gudstjenesten. Det er oplagt ikke al tale, der siges nej til, men det er den tale, der, som vi ser i slutningen af v. 34 (»men de skal underordne sig, som også loven siger«), er ensbetydende med, at hun træder ud af den skabelsesmæssige stilling til manden, der er angivet i loven. Og med loven menes der her naturligvis Det gamle Testamente, specielt de fem Mosebøger, som det fremgår af v. 21. Og her i v. 34 er der tænkt på de steder, Paulus ellers anfører i denne sag, nemlig 1. Mos. 2 og 3.

Igen lægger vi mærke til den nøje parallel til 1. Tim. 2. Som dér er tavshedsbudet ikke absolut at forstå. Som dér drejer det sig om en tale, der er ensbetydende med, at kvinder bryder underordningsbudet. Og for det tredje er der som i 1. Tim. 2 henvist til Det gamle Testamente som belæg for, at det er Guds blivende vilje, at der er et sådant forhold mellem mand og kvinde, som ikke kan sættes til side.

Intet er derfor mere nærliggende end at bestemme indholdet af den form for tale, Paulus siger nej til her i 1. Kor., ud fra 1. Tim. 2,12 som den lærermæssige forkyndelse, denne specielle form for tale, som er ens-

betydende med, at man udøver myndighed over alle de tilstedeværende.

At det er det, der er tale om, er iøvrigt også kun at vente. Paulus plejer jo i samme åndedrag at nævne profeti og læremæssig tale. Det har han gjort også i dette brev i 12,29. Nu har han jo i 14,29-33 givet retningslinjer for den profetiske tale. Det ville derfor være påfaldende, hvis han så ikke også kom ind på den læremæssige tale. Og det er utvivlsomt det, han så gør her i v. 34.

At det derimod, som nogle har ment, bare skulle dreje sig om almindelig forstyrrende snakken under gudstjenesten er en så urimelig tolkning, at den uden videre kan afvises. Alene karakteren af hele den række argumenter, Paulus fremfører imod den form for tale, han sigter til, umuliggør en sådan antagelse. Intet led i Paulus' argumentationskæde — lige bortset fra det han siger om sømmelighed — egner sig eller passer til imødegåelse af noget så indlysende som det, at man ikke må forstyrre en gudstjeneste ved utidig snakkeri. Hele sammenhængen i kap. 14 viser da også helt klart, at det her drejer sig om forskrifter vedrørende alvorlig ment tale under gudstjenesten.

Vers 35

I v. 35 går Paulus et skridt videre. Der kommer nu en udvidelse af det, der siges nej til — (det fremgår også af den græske videreførende partikel, der er brugt, nemlig »dè«).

Man kan nemlig øve autoritet over manden også på andre måder end ved den direkte læremæssige forkyndelse. Igen en slående parallel til 1. Tim. 2, hvor Paulus siger i v. 12: »men at optræde som lærer tillader jeg ikke en kvinde, ikke heller at byde over manden« (sidste sætning gengivet efter grundteksten).

Men hvad er det så for en udvidelse af taleforbudet, som sker her i v. 35? Lad os med det samme vedgå, at det ikke er helt klart. De to rimeligste forklaringer er følgende. Det kan være det at deltage i den læresamtale, som ofte fandt sted i menighedederne dengang. Undervisningen formede sig ofte som spørgsmål og svar. Den anden rimelige forklaring er, at det drejer sig om den bedømmelse af profeterne, som Paulus i v. 29 siger, at de tilstedeværende har ansvar for.

Men selve sagen ligger klar. Kernepunktet er, at en kvinde ikke må udøve myndighed over de tilstedeværende mænd, hverken ved den læremæssige forkyndelse, der var tale om i v. 34, eller ved at gøre sig til part-haver i en læremæssig samtale, som i realiteten er ensbetydende med, at hun ophører med at gå ind under den ordning, at også i menigheden er

det manden, der er kvindens hoved.

Dette, siger Paulus, er »usømmeligt for en kvinde«. Nu ved vi, at sømmelighed kan skifte. Hvad der er usømmeligt i dag kan være sømmeligt i morgen! Ja, men det gælder ikke alle ting. Der er ting, som i Guds menighed altid vil være usømmeligt uanset tid eller sted og kulturelle strømninger. Det er sådan, det forholder sig med det, Paulus her har talt om, at en kvinde ikke respekterer og går ind under det gudvillende forhold mellem mand og kvinde, som også gælder i menigheden.

Vers 37

I v. 37 kulminerer hele denne argumentationskæde. Nu henviser Paulus til en virkelighed, der må få al diskussion og modsigelse til at ophøre hos enhver, som har åndelig sans, nemlig dette: »hvad jeg skriver til jer, er påbud fra Herren.»

Vil man ikke anerkende det, så nedkalder man over sig den dom, som ligger i ordene v. 38: »Men er der nogen, der ikke anerkender det, så bliver han heller ikke anerkendt.»

Man har diskuteret, om udtrykket »Herrens bud» omfatter hele kapitlet eller blot det, Paulus lige har behandlet, og som var under modsigelse, nemlig taleforbudet i v. 34-35. Men under alle omstændigheder står det fast, at v. 34 og 35 er inde under den højeste og alvorligste autoritet, som tænkes kan: et direkte påbud fra den Herre, hvis ord afgør sagen for en discipel.

Begrebet tidsbestemthed

Vi vil nu gå over til at se på spørgsmålet om det, der er blevet kaldt tidsbestemthed i Skriften, at der altså skulle være flere ting i Skriften, som afhænger af, ja, står og falder med den kulturelle og religiøse situation, de er talt ind i, og som derfor nu er forældet og ikke længere har gyldighed blandt os, fordi vi lever i en anden situation i dag.

Når vi vil gå ind på det spørgsmål, så er det, fordi det gerne er det, som er argumentet for at sige ja til kvindelige præster. Man siger som så: tiden var ikke moden til det på Paulus' tid. Derfor sagde han nej til det. Men den kulturelle og religiøse situation har ændret sig. Så nu er tiden

moden til at forandre det bibelske nej til et ja.

Her er der nu allerførst grund til principielt at advare mod hele denne velkendte argumentationsmetode, hvor man bruger begrebet tidsbestemthed som et sådant sorteringsprincip. Sagen er, at dette sorteringsprincip kan så at sige anvendes overalt i Skriften, også når det gælder det helt centrale. For hvad der er sagt os i Den hellige Skrift, er jo naturligvis sagt via bestemte mennesker og ind i bestemte situationer og bærer derfor tidsfarve og tidspræg.

Hvor farlig denne metode er, bliver man klar over, hvis man f.eks. afprøver den på Galaterbrevet. Her får vi en glødende forkyndelse af retfærdiggørelse af tro. Men Paulus' ord er jo dog talt ind i en særdeles tidsbestemt situation, som det fremgår krystalklart af brevet selv. Det er judaisternes vranglære med deres krav om omskærelse. Paulus' ord er således talt ind i en situation, der er så tidsbestemt, som den vel overhovedet kan blive! Men er hans ord af den grund forældede? Kan vi med henvisning til den forandrede situation i dag så forkynde et anderledes evangelium, et »nytolket« og omforandret evangelium?

Nej, Bibelen anerkender da heller ikke begrebet tidsbestemthed som noget akceptabelt sorteringsprincip. Paulus siger tværtimod om hele Det gamle Testamente, der, hvad tid og situation angår, i høj grad afviger fra hans egen: »Alt, hvad der forhen er skrevet, er jo skrevet, for at vi kan lære deraf, så vi ved udholdenhed og ved den trøst, skrifterne giver, kan bevare vort håb« (Rom. 15,4).

Og hvad tidsånden angår — hele vor egen tid med dens kulturelle og religiøse forudsætninger — skriver Paulus i Rom. 12,2: »Skik jer ikke lige med denne verden. . .» Nej, lad os hellere bedømme vor egen tids kulturelle og religiøse forudsætninger ud fra Skriftens sunde lære, det, som Peter kalder for »Guds blivende ord«.

Men når det er sagt, så skal det også siges, at Skriften er ikke et forskelsløst hele. Ikke alt kan på samme direkte måde overføres på os og vor situation i dag.

Men her er det aldeles afgørende, at vi lader Skriften selv kaste lys over hele dette spørgsmål — at vi gør alvor af det lutherske princip, at »Skriften er sin egen fortolker« og derfor ikke skal fortolkes eller forkortes efter vort eget forgodtbefindende og vore egne tilfældige forudsætninger. Ellers bliver det en forrygende farlig sejlads, vi begiver os ud på!

Lad mig i al korthed ridse nogle fortolkningsprincipper op, der springer ud af det bibelske materiale selv. Det drejer sig om, skal vi sige fem

fingerpeg, som har at gøre med hele dette problemkompleks, og som forhåbentlig kan hjælpe os noget på vej i hele dette spørgsmål.

1. PRINCIP

Er dette noget, der er befalet os, eller er det blot en skildring evt. et råd, en henstilling?

Vi nævner et par eksempler fra 1. Korinterbrev. Vi har i kap. 11 en skildring af den første menigheds agape-måltider (kærligheds-måltider). Det er ikke befalet os, at vi i dag skal holde agape-måltider. Men det er som alt andet i Skriften noget, vi kan lære af. Det siger os noget om at vi også har brug for et sådant fællesskabsbefordrende menneskeligt samvær. Det svarer f.eks. til kaffe i missionshuset!

Men i vers 23 skifter det til en befaling, vi er direkte forpligtet på. Nu hører vi om nadverens indstiftelse.

I kap. 7 møder vi et råd, vi må tage imod som sådant og ikke forveksle med et bindende bud, når Paulus i v. 40 skriver om en kvinde, der er blevet enke: »Men lykkeligere er hun, hvis hun forbliver som hun er — efter min mening; og jeg tror, at også jeg har Guds Ånd.» Eller vi kan tænke på det råd, Paulus har givet i v. 5 angående ægtefællers indbyrdes samliv. Om det skriver han udtrykkeligt: »Dette siger jeg som en indrømmelse, ikke som en befaling» (7,6).

2. PRINCIP

Er befalingen tidsbegrænset ifølge Skriften selv?

Det klassiske eksempel er offerbestemmelserne i Det gamle Testamente. Der står i Hebr. 9,10 sådan om ofrene: »de er da også, såvel som forskrifter om mad og drikke og forskellige tvætninger, kun kødelige bud, pålagte indtil den tid, da den rette orden indføres.»

Igen: vi skal ifølge Skriften selv ikke efterkomme befalingen til at bringe de ofre, der er tale om i Mosebøgerne, men de er stadig noget vi kan lære af. Vi lærer noget om syndens alvor og forsoningens nødvendighed, karakter og hensigt.

3. PRINCIP

Har befalingen en indbygget forudsætning, som må være til stede, for at befalingen kan blive aktuel?

Som eksempel kan nævnes 1. Kor. 8,13: »Derfor, hvis mad kan bringe min broder til fald, vil jeg aldrig i evighed spise kød, for at jeg ikke skal

bringe min broder til fald». Forudsætningen er, at man er i den situation, at »mad kan bringe min broder til fald», fordi han ved at følge mit eksempel ledes til at handle mod sin samvittighed.

Et andet klassisk eksempel er aposteldecretets bestemmelser fra apostelmødet i Jerusalem om at afholde sig fra afgudsofferkød og lignende ting. Den indbyggede forudsætning har vi Ap. G. 15,21: »Thi Moses har fra gammel tid sine forkyndere i alle byerne; hver sabbat oplæses han jo i synagogerne.» Da det ikke er tilfældet her i Danmark, er det med rette, at vi f.eks. spiser blodpølse!

Det, vi skal lære af den slags befalinger, behandler Paulus udførligt og principielt i Rom. 14 om forholdet mellem de svage og de stærke.

4. PRINCIP

Er befalingen universel, eller har den begrænset adresse?

Det er f.eks. en universel befaling, der gives i 1. Tim. 6,17: »Byd dem, der er rige i den nuværende verden, ikke at være hovmodige eller sætte deres håb til den usikre rigdom, men til Gud, som i rigt mål giver os alt, for at vi må nyde godt deraf».

Men det er anderledes med ordet i 1. Tim. 5,23: »Bliv ikke ved med at drikke vand alene, men brug lidt vin for din mave, og dine hyppige svagheder.»

Eller et eksempel fra evangelierne. Der er, hvad adresse angår, forskel på Jesu ord i Luk. 21,34: »Men vogt jer, at jeres hjerte ikke nogen sinde sløves af svir og drukkenskab og timelige bekymringer, så den dag kommer pludselig over jer» — det gælder os alle — og så ordene i Luk. 22,28-30, der er rettet til apostlene: »I har holdt ud med mig i mine fristelser; og ligesom min Fader har tildelt mig kongedømmet, tildeler jeg jer, at I skal spise og drikke ved mit bord i mit rige og sidde på troner og dømme Israels tolv stammer.»

Men også disse sidste ord kan vi lære af: nemlig om apostolatets blivende betydning i Guds rige. Et menneskes evighed afgøres af dets forhold til det apostolske ord.

Vi kunne også nævne Paulus' ord om indsamlingen til de hellige i Jerusalem. Ordene har begrænset adresse, men blivende betydning som en forkyndelse af broderkærlighedens forpligtelse.

5. PRINCIP

Er der tale om et omskifteligt tegn på en gudgiven ordning eller ordningen selv?

Lad mig som et eksempel nævne et omskifteligt tegn, der er sluppet i Det nye Testamente. Det er dansen som et udtryk for glæden i Herren. Det er et tegn, vi flere gange møder i Det gamle Testamente, men altså ikke i NT. Glæden i Herren er selve ordningen, sagen, det blivende. Dansen er derimod et omskifteligt tegn.

Eller vi kan tænke på broderkysset eller fodvaskningen. Begge dele er omskiftelige tegn på en blivende ordning: nemlig broderkærligheden og tjenersindet. Og tegnene prædiker om, at broderkærlighed og tjenersind ikke bare tilhører hjertets skjulte verden, men må give sig synligt udtryk, give sig til kende.

Men i vores kulturkreds er kysset ikke noget adækvat udtryk for broderkærlighed. Det kunne nok bedre gå i de kommunistiske lande. Og fodvaskningen er heller ikke et træffende tegn hos os i de nordiske lande, hvor man ikke plejer at gå med bare fødder i sandaler på støvede veje!

Eller tænk på Mark. 16,18 om de tegn, som skal følge dem, der tror: »de skal tage på slanger, og hvis de drikker dødbringende gift, skal det ikke skade dem. . .»

Her i Danmark er det ikke noget aktuelt tegn at tage på slanger. Men som sagt: sagen står fast. Og sagen er Jesu beskærmende nærvær hos sine disciple. Og også her hos os på de nordlige breddegrader er der aktuelle tilsvarende tegn på Jesu nærhed og værn, som følger dem, der tror.

Og nu vil vi så prøve at anvende nogle af de principper, vi har ridset op, på en tekst, der vel er den tekst i Det nye Testamente, som både læg og lærd hyppigst fører frem som et argument for at ophæve Skriftens nej til kvindelige præster. Det er

1. KOR. 11, 2-16

11 Jeg roser jer for, at I mindes mig i alt og holder fast ved overleveringerne, således som jeg har overleveret jer dem.

v. 23. 1 Kor. 15,3.

3 Men det vil jeg, I skal vide, at Kristus er enhver mands hoved; og manden er kvindens hoved; og Gud er Kristi hoved. 1 Mos. 3,16. Ef. 5,23.

1 Kor. 3,23; 15,27f.

4 Enhver mand, der beder eller profeterer med tildækket hoved, brin-

ger skam over sit hoved.

5 Men enhver kvinde, der har tilhyllet hoved, når hun beder eller profeterer, bringer skam over sit hoved; thi det er det samme, som om hun havde ladet sit hår rage af. 6 Thi når en kvinde ikke vil tilhyle sit hoved, kan hun lige så godt lade sit hår klippe af; men er det usømmeligt for en kvinde at lade sit hår klippe af eller rage af, så må hun tilhyle sit hoved!

- 7 Thi en mand behøver ikke at tilhulle sit hoved, da han er Guds billede og afglans; men kvinden er mandens afglans. *1 Mos. 1, 27.*
- 8 Manden blev jo ikke til af kvinden, men kvinden af manden. *1 Mos. 2, 23. 1 Tim. 2, 13.*
- 9 Ej heller blev jo manden skabt for kvindens skyld, men kvinden for mandens skyld. *1 Mos. 2, 18.*
- 10 Derfor bør kvinden have et myndighedstegn på hovedet for englenes skyld.
- 11 Dog, i Herren er det således, at hverken er kvinden noget uden manden eller manden noget uden kvinden. *Gal. 3, 28.*
- 12 Thi ligesom kvinden blev til af manden, således bliver også manden til ved kvinden, men alt dette er fra Gud. *Rom. 11, 36. 1 Kor. 8, 6.*
- 13 Døm selv: er det sømmeligt, at en kvinde beder til Gud med utilhyllet hoved?
- 14 Lærer ikke også selve naturen jer, at når en mand har langt hår, er det en vanære for ham,
- 15 men når en kvinde har langt hår, er det en ære for hende? Thi det lange hår er givet hende som et slør.
- 16 Men har nogen lyst til at trættes herom – vi har ikke sådan skik, Guds menigheder ikke heller. *1 Tim. 6, 4.*

Filosofien er den, at man sammenstiller dette sted med de to hovedsteder fra 1. Tim. 2 og 1. Kor. 14, hvor vi møder det bibelske nej til, at kvinder kan være hyrder og lærere for Guds menighed. Og så siger man, at disse bibelsteder er parallelle! Og mener man, at det i dag ikke er nødvendigt, at en kvinde har tildækket sit hoved under gudstjenesten, så må man også slippe dette nej til kvinder som hyrder og lærere. Man kan ikke både blæse og have mel i munden på én gang!

Men nu er der det at sige, at hvis der virkelig foreligger en sådan parallellitet mellem slørpåbudet og taleforbudet, så er der for en, der tager Bibelen som Guds forpligtende ord, kun ét at gøre: at rette sig efter begge dele.

Men sagen er, at går vi 1. Kor. 11 efter og sammenligner dette sted med de to hovedsteder fra 1. Kor. 14 og 1. Tim. 2, så kan vi konstatere, at der ikke foreligger en sådan parallellitet. Ordene kan ikke sættes på linje.

Lad os først anvende det 5. princip om, hvorvidt der er tale om et omskifteligt tegn eller en gældende ordning.

Ser vi på teksten fra 1. Kor. 11, har vi i v. 3 selve den gudgivne og urokkelige ordning. Den fremsættes her som en læremæssig kendsgerning: den såkaldte kefalæ-struktur (hovedstruktur).

Det er anderledes med slørpåbudet. Det er ikke selve ordningen, men kun et tegn på ordningen. Det fremgår klart af v. 10: »Derfor bør kvinden have et *myndighedstegn* på hovedet for englenes skyld». Sløret tilkendegiver, at her er der en gift kvinde, der går ind under sin mands autoritet, vedkender sig skaberordningen. Sløret er et autoritetstegn — *exousia*.

Men i dag har det tegn mistet enhver karakter af tegn. Det symbolise-

rer ingen verdens ting ud over, at det eventuelt er koldt, så man har brug for et hovedtørklæde. Eller det kan være det, at man kan lide at se godt ud med en smart hat! I dag ville tegnet snarere være en ring af guld, en vielsesring eller det, at man bærer samme efternavn.

Det er anderledes med det, vi møder i 1. Kor. 14 og 1. Tim. 2. der er der ikke tale om noget omskifteligt tegn på en blivende ordning. Nej, her er der tale om en side af selve ordningen: nemlig det gudgivne forhold mellem mand og kvinde, når det gælder menigheden, Guds storfamilie.

Vi går til det første princip: om dette er noget, der er befaleet os eller snarere har karakter af en henstilling.

Ser vi på denne side af sagen, springer igen forskellen os i øjnene. Der lyder faktisk ikke rigtig nogen befaling i 1. Kor. 11. Det nærmeste, vi kommer det, er ordet »bør« i v. 10 — opheilei. Tager man en græsk bibelordbog og ser efter, hvordan det ord er brugt de 4 andre gange i 1. Kor. (5,10 — 7,36 — 9,10 — 11,7), vil man opdage, at det er et ikke særlig stærkt udtryk for en menneskelig forpligtelse.

Det udtryk forstærkes unægteligt ved et nærmere eftersyn af Paulus' måde at gøre sagen gældende på. I v. 13 lægger han det hen til læsernes eget skøn: »Døm selv: er det sømmeligt, at en kvinde beder til Gud med utilhyllet hoved?«. V. 14 og 15 fører i samme retning: »Lærer ikke også selve naturen jer, at når en mand har langt hår, er det en vanære for ham. men når en kvinde har langt hår, er det en ære for hende? Thi det lange hår er givet hende som et slør« — for hvad naturen lærer er et spørgsmål om nok så individuel opfattelse og tolkning. V. 16 gør det til et spørgsmål om skik og brug: »Men har nogen lyst til at trættes herom — vi har ikke sådan skik, Guds menigheder ikke heller.«

Og hvad sker der i dette tilfælde, hvis man vil trættes videre om hele spørgsmålet? Der sker ikke det, vi læser i 1. Kor. 14,38, hvor de barske ord lyder: »Men er der nogen, der ikke anerkender det, så bliver han heller ikke anerkendt«. Nej, for dette spørgsmål om hovedbeklædning ligger ikke på et sådant plan, at det nedkalder noget, der bare minder om en sådan dom.

Et hastigt blik på 1. Kor. 14 og 1. Tim. 2 viser et helt andet billede. Her er der tale om en særdeles klar og markant befaling, som vel næppe findes stærkere i hele det paulinske materiale!

Vi tager det 3. princip i brug: om der i befalingen er indbygget en forudsætning, der må være til stede, for at befalingen kan blive aktuel og gøres gældende.

Og det er der faktisk. Der foreligger i 1. Kor. 11 en ganske bestemt forudsætning, som må være til stede, for at tekstens henstilling kan gøres

gældende. Den forudsætning kan vi læse i v.5b-6: »thi det er det samme, som om hun havde ladet sit hår rage af. Thi når en kvinde ikke vil tilhulle sit hoved, kan hun lige så godt lade sit hår klippe af; men er det usømmeligt for en kvinde at lade sit hår klippe af eller rage af, så må hun tilhulle sit hoved!«

Forudsætningen er, at det at bede og profetere med utilhyllet hoved er en usømmelighed og et klart af alle opfattet oprør mod skaberordningen, så man lige så godt kan tage skridtet fuldt ud og lade sit hår klippe eller rage af, som var man en anden ægteskabsbryderske!

Men det er jo en kendsgerning, at den forudsætning er ikke længere tilstede. At en kvinde beder eller profeterer i en menighedsforsamling uden at have noget på hovedet er jo i dag ikke noget, som på nogen måde kan forarge nogen og virke anstødeligt. Deri er der intet udfordrende eller provokerende som dengang. Det tilkendegiver intet oprør i vore sammenhænge mod skaberordningen. Det oprør kommer til udtryk på andre måder!

Konklusion: vi er bundet af ordningen, kefalæ-strukturen, men vi er ikke bundet af tegnet.

TEKSTER OM SLAVERIET

Endnu en tekst eller rettere en række af tekster har man parallelliseret med de steder i Skriften, hvor der siges nej til, at kvinder kan være hyrder og lærere for menigheden. Det er de tekster, hvor der er tale om slaveriet.

Argumentet er, at når vi i dag har lagt slaveriet bag os som noget, tiden er løbet fra blandt andet som en frugt af evangeliets gennemsyrende kraft, så er det også ret og rimeligt at ophæve skriftens nej til kvindelige præster. For det er et parallelt forhold.

Hertil er at sige, at der igen er tale om en falsk sammenstilling, der ikke holder. For ingen af de 6 steder, hvor der er tale om formaninger til slaver og deres herrer, er slaveriet fremstillet som noget, der som ordning har Guds befaling bag sig. Nej, slaveriet er en menneskeskabt ordning.

Det er anderledes med forholdet mellem mand og kvinde i hjem og menighed, kendetegnet ved kefalæ-strukturen: det forhold er en guddommelig ordning, der har Guds befaling bag sig og er indstiftet af ham.

Når Skriften formaner om slavers og herrers rette indbyrdes forhold, så er der tale om, at Gud regulerer en menneskeskabt ordning. Han siger ikke, at den ordning skal bestå. Men så længe den består, skal man leve

ret i den.

Det svarer til Jesu ord om, at vi skal give kejseren, hvad kejserens er. Dermed har Jesus ikke én gang for alle fastslået, at det romerske kejserdømme er den eneste rette regeringsform. Men han siger, at så længe denne regeringsform består, skal man leve ret i den, akkurat som vi i dag skal leve ret i den samfundsordning, der er vores.

Men når der i Skriften tales om det rette forhold mellem mand og kvinde i hjem og menighed, da er det Guds egen skaberordning, der udlægges og fremholdes. Her er der tale om noget blivende, der skal vare ved, til Kristus kommer igen.

Konklusion

Det springende punkt i forhold til det bibelske materiales nej til kvinder som lærere for menigheden er spørgsmålet om, hvorvidt man vil drage konsekvenser af det, der står, eller ej. Her skilles vandene.

Nogle vil nemlig ingen konsekvenser drage af den undervisning, som findes i Skriften om dette spørgsmål. Her er der to holdninger, der gør sig gældende.

For langt de fleste gælder det, at de er ganske klar over, at der i dette spørgsmål så vel som på så mange andre punkter gives konkret vejledning i Skriften. Men man vil heller ikke her være bundet af den apostolske lære og sætter sig derfor uanfægtet ud over, hvad der står skrevet.

En mindre gruppe vil ikke på samme måde bryde med Bibelens autoritet, men forsøger alligevel så at bortfortolke det, der vitterligt står, hvorved man gør hele spørgsmålet så flydende og usikkert, at man ikke føler sig forpligtet til at drage nogen konsekvenser af Skriftens nej til kvinder som lærere for menigheden.

Har man derimod forstået det bibelske materiale med dets klare undervisning om mands og kvindes indbyrdes forhold i hjem og menighed, da får det nødvendige konsekvenser. Og det er konsekvenser, vi kan drage med både frimodighed og forventning i tillid til, at netop Guds gode ordninger på en særlig måde er kanaler for velsignelse.

1. Vi drager som det første den konsekvens af det bibelske materiale, at en kvinde ikke kan være præst i Den danske Folkekirke. Ganske vist

har en præst i Folkekirken mange forskellige gøremål, og en hel del af de arbejdsopgaver er ikke præstens monopol. De kan lige så godt varetages af andre kvinder og mænd i menigheden. Men det afgørende er, at en præsts hovedopgave, selve centrum i hans gerning, er at være menighedens hyrde og lærer. Og ifølge Skriftens klare ord er det en opgave, som Gud har pålagt en mand.

2. En anden konsekvens, vi må drage af den bibelske lære, er et ja til kvindelig tjeneste i menigheden. Her er der meget at lære af Skriften. Og med skam at melde må vi bekende vore undladelsessynder. Værst står det til i den officielle kirke, hvor man stort set har samlet alt ind under præsteembedet og ganske undladt at oprette relevante og meningsfyldte tjenester, som kvinder med bibelsk ret kan påtage sig. Her kunne vi i Den danske Folkekirke lære en hel del af andre kirker, hvor man på en helt anden måde har draget kvinder ind i faste tjenester i kirken.

Med glæde skal det siges, at vore kristne organisationer inden for Folkekirken i større udstrækning har formået ikke mindst i de senere år at gøre brug af kvinder som medarbejdere. Men der er brug for yderligere nytænkning og fantasi på hele dette område, hvis vi bare i nogen måde som menighed skal leve op til det forbillede på menighedsliv, som vi har i Det nye Testamente.

Blot er det vigtigt at være opmærksom på, at vi ikke her taber balancen, så vi indretter stillinger og tjenesteopgaver for kvinder, som kommer i modstrid med de ordninger, der anvises i Skriften. Her er der brug for indbyrdes samtale og drøftelse med villighed til som menighed at indrette os efter de retningslinjer, Gud har givet os i sit ord.

Vi behøver i dag en vækkelse fra Gud på hele dette område, så alle — både mænd og kvinder — bliver levende, *arbejdende* lemmer på Kristi legeme efter den nådegave, Gud har givet hver enkelt af os.

For »han gav os nogle som apostle, andre som profeter, andre som evangelister, andre som hyrder og lærere for at gøre de hellige fuldt beredte til deres tjenestegerning, at opbygge Kristi legeme, indtil vi alle når frem til at være ét i troen på og erkendelsen af Guds Søn, til mands modenhed og det mål af vækst, da vi kan rumme Kristi fylde, så vi ikke mere skal være umyndige, der kastes og drives hid og did af alle mulige lærdomme, efter som vinden blæser, ved menneskers terningspil, når de underfundigt forleder til vildfarelse. Nej, sandheden tro skal vi i kærlighed i ét og alt vokse op til ham, som er hovedet, Kristus selv. Ham skyldes det, at hele legemet vokser sin vækst, så det opbygges i kærlighed, idet alle de enkelte led hjælper til at knytte og holde det hele sammen, efter den kraft, der er tilmålt hver enkelt del» (Ef. 4,11-16).

»Spørgsmålet om kvinders adgang til kirkens hyrde- og lærerembede er i den seneste tid igen blusset op med voldsom styrke. Men kun få deltagere i debatten har belyst spørgsmålet om kvindelige præster ud fra kirkens eget fundament: Skrift og Bekendelse. Derfor er det ikke underligt, at mange er blevet forvirrede og nogle usikre ved at fastholde kirkens gamle holdning til dette spørgsmål.»

fra forordet
af landssekretær ved MF
Leif Kristiansen

»Flemming Frøkjær-Jensen forkynder det bibelske nej til kvindelige præster ikke som et problem, men det er et evangelium.»

Højskoleforstander
Hans Erik Nissen

»Uanset personlig holdning til dette kontroversielle spørgsmål kan ingen, for hvem kirke og kristendom er noget centralt, være uinteresseret i at lytte sig ind til bibelteksternes dybe mening og indhold. Hertil hjælper heftet på en fin måde.»

Generalsekretær
Poul Langagergaard